

Štev. 3.

V Ljubljani, dné 1. sušca 1893.

Leto XIII.

Satanova smrt.

Legenda po starih vztočnih bajkah.

Oh, to glasen je jok, oh, to glasen je stok
Dnes v prestólni dvorani sred pekla!
In od solz stojí voda po mármornih tleh,
Kakor da je povódenj pritekla.

»Zbólel Satan je — Satan umira!« ko blisk
Vest je strašna ves svet preletela,
In prepěstra je množica v pekel takój
Od vseh štirih vetróv príhítela.

Vse jezike vseh národov slišiš tu dues,
In tá lica so vsakeršne bóje;
Vse stanove tu vidiš pomešane, vse —
Vsak je póslal zastópnike svoje.

Vse se rime k prestólu . . . Visóko tam, oh,
Sedí On. Glej, na glavi rogóva
Preotožno štrlita iz kúštravih lás,
Osívéla mu brada kozlóva.

Okrog vrata, na rókah kosmatih v nakrás
Za pestmí so mu gadi oviti;
Izpod zlatega plašča mu gledata v svet
Pravi pravcati konjski kopiti.

On levico polóžil na vélik je glóh,
Drží žezlo v desnici žareče;
Diha téžko — meh, misliš, sopiha tam star —
To nadušne so prsi, boleče.

Izpod čela vzplamtita sedaj pa sedaj
Dva gasnóča mu ógnja globóka,
A pod jástrebjim nosom drže se v zasméh
Usta bleda sarkastna široka . . .

Ves zbor joče, ihtí . . . Izmed množice zdaj
Nékdo stopi pred prěstol počasi;
Poljubivši tam Satanu konca kopit
Reče žalostno, ko odkašljá si:

»Ne ostavlja nas, oče! Boj naš je težák,
Mi z resnicoj borimo se smélo:
Kar je belo, to črno se zove pri nas,
Kar je črno, to zóvemo belo.

»Misli jezik odkriva navadnim ljudém,
Naš nam jezik le misli prikrija;
Gladke, sladke besede tekó nam iz ust,
A lažniva je vsaka in kriva.

»V zanke zmot in obmanov loviti ljudi,
To nam delo je sveto, težavno!
Navdušuješ le tí nas, o svetli naš vzor!
Onemogli bi sicer že davno.«

Stopa drugi pred tron — dolgin suh govori:
»Kjer se koli dva rada imata,
Jaz razderem, raztrgam prijateljsko vez
Pa naščuvam ja, da se zlasáta.

»Črni téga pri ónem, a ónega tí,
Seme zdražbe séj, seme zavisti!
To je méni, tovaršem je mojim poklic,
A življenja vzor tí si nam čisti!«

Glej, po prstih stopica že tretji pred tron.
Kdó oblizano to je človeče?
Vse diši okol njega . . . Poljubivši nogó
Desno, Satanu vážno blebeče:

»Kar ti v malem stori predgovornik tá moj,
Mi v velikem oprávljamo sveti;
Brez nas národ bi z národom mnogo že let
V miru moral, o gróza! živeti!

»Prepotrebni zatorej na svetu smo mi,
Kakó mogel brez nas bi prebiti?
In brez tebe kakó bi pač mogli posléj
V kalni vódi mí ribe loviti?«

In četrti, mož mračen, nestalnih očij,
Stopa k tronu iz temnega kota,
Z mošnjoj v pésti ozira po zboru se plah —
Brat nemara je to Iškarjota!

»Ti si, Satan, moj vzor in ostaneš na vek,
A moj bóg — mošnja polna je zláta!
Za denár prodám dušo ti svojo vsak hip,
Prodám mater, očeta in brata.

»Za denár ti prepričanje svoje prodám,
Kdó dá več mi za čast in pošténje?
Ves značaj svoj na prôdaj imam za denár,
Kdó ga kupi? Ní drag, síla cén je.

»Za denár domovino bi svojo prodál —
Žalibóg, da je nimam nobéne! —
Za denár vse! Ljubezen je moja denár,
Denár strast, ki po svetu me žene.«

Kdó pa zdaj se tam rine bahato napréj?
Turban zelen čepí mu na glavi.
Nekak derviš nemara čudák bode tá . . .
Poklonivši se Satanu pravi:

»Veličanstvo! Ní daleč več konec svetá!
Číslo znamenj zlovesčih množí se:
Oh, iz tème k svetlóbi čím dalje tem več
Sili, trudi in péha ljudj se!

»O kakó prevelika luč smrtnim očém,
Tá spoznanja strup dušam škoduje!
Blagodejna le tema je — pravimo mi,
Ali svet tegà zdaj ne verúje!

»Le nazáj, nazáj, v blažene čase nazáj,
Ko grmade so svete plamtéle!
In ko žrtve so misli svobóдне na njih
Bogu v slavo proklete gorele

»Takšno ljubimo luč in ták pôjem je naš
O napredku, duševni svobódi . . .
Ne ostavljaj nas, Lucifer — soluce, nikár,
Navdihúj, ideal, nas in vódi!«

Vse molčí po dvorani . . . Le tu, tam kak vzdih.
»Vidím«, Satan sám ódpre zdaj usta,
»Seme moje ní palo na kámnata tla
In življenje ní njiva mi pusta.

»Bratje mili! Do solz ste genili me dnes,
Saj izpóved vsa vaša mi pričá,
Da učenci res vredni vi moji ste vsi,
Bogá ljubite menj ko hudiča!

»Nesposóben sem, vidim, vzor biti še vaš,
Biti mojster vam, biti voditelj:
Prekosili v modrósti že daleč ste me,
Več učenec že zná ko učitelj.

»Ostarél sem, preživel že zlavnaj sem se,
In brez zmisla je dalje živeti; —
V róke vaše izróčam pa z mirnoj vestjó
Posléj mísijo svojo na sveti.

»Nadaljujte jo vestno! . . .« Kdó pózno še zdaj
Zasopihan v dvorano basá se?
»Khan Devete dežele!« — šepeče ves zbor —
»Tolst in dèbel ko pustno je prase.«

»Ne zaméri!« pred Satanom khan govóri,
»A pomisli tí, káka daljava!
In skrbíj imam tóliko támkej domá . . .
Sám ne vem, kje stojí že mi glava.

»Domovine me sreča neskončno skrbí,
Noč in dan, oh, po glavi mi hodi;
Socijalni problém že rešujem več let,
No poslušaj, a potlej sam sódi!

»Grad prekrasen sezidal za harem sem svoj,
Tristo rožic v njem živih cvetj mi;
Na vsem vzhodu ne najdeš tí takšnih nikjer . . .
Harem dela velike skrbí mi!

»In konjúšnica nova in pasji hlev nov —
To oboje se baš dokončuje.
Dve palači ponósní! Poddanik nobén
V hišah lepših nikjér ne stanuje.

»Karavane vsak dan mi iz vseh pokrajin
V grad donajajo danj in daróve;
Kám poshraniti vse? Kak zapraviti vse?
To skrbi dan na dan so mi nove!

»Vsa Deveta dežela na tábora dva
Nejednaka se modro deli ti:
V tabor večji berače sem gladne nagnál,
V manjšem sami bogatci so síti.

»Jaz na stráni bogatcev sevéda stojím,
Njé le z milostjo svojoj podpiram;
Hej, pri njih je veselje! Zabáve vsak dan!
Siromake čémérne preziram.

»Da veselja berači ne mótiyo nam,
In zabave da bolj so nam varne —
Oh, to dela največjih mi vsak dan skrbi! —
V vsaki vási dam grádit vojarne . . .

»Po načelih jaz tvojih visókih takó
Za očino delujem, a — čuda!
Nehvaležno mi ljudstvo za mojo skrb —
Ne priznava mi mojega truda!

»Zadovoljni robóvi več niso z menójo,
Godrnjanje se širi usóдно,
Vse otrasa verige . . . na svoje noge
Hoče vstati, hoditi svobóдно!

»O nekakih krivicah berači kričé,
To vsakdanja je njihova pésem!
Kaj pravica je — tega v resnici ne vem;
Kar živím, o njej sanjal še nésem.

»Milijóni umirajo, pré, od gládú,
Jeli kruha bi radi, a — ní ga!
Jaz sem slt. Če poddanik je lačen katér,
No, kaj mene, povéj mi, to briga?

»Domovina, glej, méni na srci leži,
Skrb za njó že ne daje mi spati . . .
Socijalni problém jaz razúmem — kaj ne?
Kdó bi mogel ga drug razvozlati? . . .*

Dolgo Satan na tihem že se je smejál,
Ko modróst svojo khan je razlagal;
Sedaj vstane na tronu s poslednjoj móčjó --
Več ní mogel, da bi se premagal.

In drže se za trébuh grohoče takó,
Da dvorana bobni in se stresa;
Vsi smejó se z njim vred (a napól jih je strah)
In pred smehom masé si úšesa.

Zdaj omáhne — o gróza! — telébne na tla —
Stresla peklú sta strop se in streha —:
Mrtev Satan leži, oh, ne gane se več —
Pala káp mu je menda od smeha.

A. Aškerc.

Iz lepših dnij.

IX.

Imel sem trpek sèn nocojšnjo noč:
Na rázpóti sva stala z njó,
Ki mi vzbudila je ljubezni moč,
Drug drugemu si gledala v okó
Stezà po travnici kot svétel pas
Držala v najino je ródno vas,
Od stéze pa široka bela cesta
Med njivami se vila je do mesta.

Za róko déklico sem držal jaz,
Poslavljal se, gledaje nje obraz.
»Ljubiti te ne morem in ne smém,
Zakaj, ti dobro véš, jaz dobro véim!
Otéri sólze toge iz očij,
Pozabi méne in nekdanjih dnij!
Cvetíc na pot življenja sreča trósi,
Sadóv obilo méni, tebi nósi!

9*